

El centre formador, entorn d'aprenentatge professionalitzador: eina d'autoavaluació dinàmica

Carme Sanjuan González, Departament Educació

Resum

La formació inicial és el primer pas en el procés de professionalització docent. Per aquest motiu, el Departament d'Educació, el Departament d'Empresa i Coneixement i les universitats catalanes treballen conjuntament impulsant un nou model de pràctiques.

El centre formador, com a institució clau en la formació inicial dels futurs mestres i professors, és un entorn d'aprenentatge, on els estudiants poden veure i practicar totes les dimensions de l'acció educativa.

L'eina d'autoavaluació dinàmica per als centres formadors es presenta en forma de rúbrica i posa el focus en vuit àmbits que fan referència als aspectes qualitatius que caracteritzen l'acompanyament dels estudiants durant el pràcticum. Aquests àmbits incorporen diferents dimensions amb diferents nivells de domini que es concreten en indicadors qualitatius.

Paraules clau:

Eina d'autoavaluació dinàmica de centres formadors, pràctiques educatives, desenvolupament professional docent, competències docents, mentoratge, acompanyament constructiu capacitador, centre formador de referència.

Objectius o propòsits:

Garantir un acompanyament constructiu i capacitador de l'estudiant en el període de pràctiques en els centres.

Identificar el grau de desenvolupament dels aspectes que caracteritzen l'acompanyament constructiu dels estudiants en pràctiques en els centres.

Afavorir l'autoavaluació i reflexió sobre el nivell de desenvolupament dels centres educatius com a centres formadors de referència.

Organizado por:

Marc teòric:

Les pràctiques educatives en centres formadors són, en el procés de desenvolupament professional dels futurs docents, l'espai ideal i el període clau per desenvolupar les competències que la pràctica educativa demana mobilitzar, des de l'acció i la reflexió en el centre formador que s'identifica com a referent pedagògic.

Les pràctiques promouen models d'actuació, el contrast de les reflexions teòriques amb la praxis real, fet que permet als estudiants l'adquisició i el desenvolupament de les competències docents. A més, plantegen interrogants sobre les idees i les aptituds pròpies per exercir la tasca docent. Durant aquest període, l'acompanyament dels estudiants per part de les persones mentores de centre i tutors d'universitat, com a referents principals, esdevé de gran rellevància.

En aquest sentit, s'ha definit un nou [model de pràctiques educatives en centres formadors](#), un model de qualitat, de concentració que permet garantir un acompanyament constructiu i capacitador en centres de referència i de vincles entre tots els agents implicats en les pràctiques: universitats, estudiants i centres.

Aquest model inicia la seva implementació en el màster de secundària. Per posar-lo en marxa, el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya crea un [programa](#) d'innovació pedagògica de pràctiques del màster de secundària. Els centres es presenten a la convocatòria de manera voluntària i són seleccionats a partir del compliment d'uns indicadors d'avaluació.

El centre formador com a referent de la pràctica pedagògica, ha de considerar la formació com un element clau de millora. Reflexiona sobre la pròpia pràctica docent, comparteix amb altres docents i altres centres pràctiques de referència orientades a assolir millores en l'aprenentatge de tot l'alumnat i estableix aliances amb les universitats en projectes de recerca i d'investigació. En definitiva, un centre que millora com organització que aprèn, amb capacitat d'autoregular el seu propi procés de desenvolupament professional com una comunitat d'aprenentatge.

Esdevenir centre formador és la manifestació d'una voluntat per contribuir a la professionalització de la docència des de l'experiència, en una reflexió dirigida a la millora i la innovació.

El document, [El centre formador: entorn d'aprenentatge professionalitzador](#), orienta els centres en la construcció dels principis. Aquests, s'han d'entendre en el seu conjunt com un tot, en el marc del projecte educatiu de centre (PEC) que incorpora el desenvolupament professional docent en el propi context.

Els principis identitaris dels centres formadors es concreten en:

1. Acollida i acompanyament per a la formació de l'estudiant en pràctiques.
2. Lideratge per a la professionalització docent.
3. Formació per a la professionalització docent.
4. Col·laboració amb la universitat per a la construcció i transferència de coneixement.
5. L'avaluació com a procés de millora contínua i transformació.

Organizado por:

Els principis identitaris estan en línia amb els àmbits de [l'eina d'autoavaluació dinàmica dels centres formadors](#). En el desenvolupament i la institucionalització d'aquests principis l'eina d'autoavaluació dinàmica farà de bastida facilitant la millora contínua per esdevenir centre formador de referència.

Aquesta eina es fonamenta en els darrers estudis sobre l'avaluació que adopten una perspectiva sociocultural que entén l'aprenentatge de les persones com a desenvolupament (Poehner, 2008; Storch, 2017). Dins d'aquest marc, l'avaluació dinàmica presenta un enfocament pedagògic que es fonamenta en la visió integrada de l'ensenyament o instrucció i l'avaluació com a parts d'un mateix procés.

L'eina d'autoavaluació dinàmica es presenta en forma de rúbrica i posa el focus en vuit àmbits que fan referència als aspectes qualitatius més importants que caracteritzen **l'acompanyament constructiu dels estudiants durant el pràcticum** i l'aprenentatge del centre com a organització que aprèn en relació al desenvolupament professional docent. Aquests àmbits incorporen diferents dimensions amb diferents nivells de domini que es concreten en indicadors qualitatius.

Figura 1. Àmbits de l'eina d'autoavaluació dinàmica de centres formadors

L'eina permet realitzar una autodiagnosi, una fotografia del centre formador en relació als àmbits d'actuació d'acompanyament constructiu, atès que permet identificar on és el centre en relació amb els àmbits d'actuació d'un centre formador de referència. També permet l'autoseguiment atès que

Organizado por:

es pot utilitzar en diferents moments del procés de desenvolupament de les habilitats relacionades amb les diferents dimensions de l'acompanyament constructiu, fet que contribueix a la millora contínua envers l'acompanyament dels estudiants en pràctiques.

Finalment, l'eina permet una autoavaluació final dins de períodes de temps determinats, atès que permet no només comprovar si s'ha assolit el nivell de referència en algunes de les habilitats específiques de l'acompanyament constructiu, sinó també identificar quines habilitats encara no estan desenvolupades del tot i es necessiten treballar més.

En definitiva, l'eina pretén promoure un procés dinàmic de millora contínua de les accions educatives relacionades amb **l'acompanyament constructiu capacitador** dels estudiants en pràctiques. L'eina ha d'acompanyar aquest procés fins que s'hagin desenvolupat totes les habilitats en el seu nivell d'excel·lència.

Metodologia:

El procés d'elaboració de l'eina ha seguit la metodologia científica. S'ha fet una prospectiva internacional analitzant estudis de referència relacionat amb la temàtica d'estudi. S'ha elaborat una eina d'avaluació dinàmica estructurada en 8 àmbits, 22 dimensions i 66 indicadors rubricats en tres nivells de gradació. Durant el procés de construcció de l'eina s'ha realitzat tres moments de validació .

- **Validar la fonamentació teòrica de l'eina:** a partir de lectures, grup de discussió amb persones formadores del model competencial professionalitzador per a l'acompanyament, així com del Servei d'Innovació, Xarxes i Serveis Educatius i Servei de Recerca Educativa.

Revisió del contingut de l'eina per persones expertes.

Validació de contingut i d'utilitat: A partir de la tècnica per judici d'experts. En els 66 indicadors de l'eina i en els tres nivells de gradació s'han analitzat les categories de suficiència, claredat, coherència i rellevància de manera sistemàtica.

Discussió de les dades, evidències, objectius i materials:

El resultat del treball ha estat la construcció d'una eina d'avaluació dinàmica de centres que s'estructura en 8 àmbits, 22 dimensions i 66 indicadors rubricats en tres nivells de gradació.

Resultats i/o conclusions:

Per esdevenir un centre formador de referència és necessari acompanyar i avaluar les accions educatives que es desenvolupen en els centres en relació als aspectes clau que caracteritzen l'acompanyament dels estudiants en pràctiques. És per això que s'ha elaborat l'eina d'autoavaluació dinàmica de centres formadors. En la prova de concepte de la seva utilització que es realitzarà a partir del mes juny de 2021, participaran els centres del programa d'innovació. Durant la prova de concepte, hi haurà un procés sistemàtic de recollida, anàlisi de les dades i extracció de conclusions.

Organizado por:

S'elaborarà un informe per a cada centre participant en la prova de concepte. En aquest informe, s'identificarà el nivell de maduresa de les habilitats del centre en relació a cadascun dels àmbits de l'eina, i el contrast amb la globalitat dels centres participants en el programa.

Posteriorment, aquesta eina serà escalable als centres formadors d'ensenyament obligatori, Batxillerat, Formació Professional i de règim especial i Ensenyament d'Idiomes de Catalunya

Contribucions i significació científica del treball:

En els centres educatius

- Elaboració d'una eina d'autoavaluació dinàmica que acompanyi als centres educatius per esdevenir centres formadors de referència de Catalunya.
- Monitorització del nivell de desenvolupament dels centres formadors.
- Millora del desenvolupament professional en la formació inicial i del centre com a entorn d'aprenentatge docent.
- Professionalització de la tasca de mentoria. Formació en mentoria a 300 docents i a equips impulsors de centres de tot l'àmbit territorial català.
- Creació d'una cultura d'aprenentatge docent en el centre formador.

En el treball en xarxa entre centres

- Creació de set comunitats de pràctica en tot l'àmbit territorial català per generar coneixement en relació al centre formador com a entorn d'aprenentatge professionalitzador.

En el treball en xarxa entre Departament d'Educació, universitats, centres educatius i altres agents, com impacte social i educatiu destaquem:

- Creació d'una comunitat professional entre universitats, centres i d'altres agents implicats en el pràcticum (comissió pedagògica) per unificar línies de treball i construir coneixement. L'eina d'autoavaluació és fruit d'aquesta col·laboració.
- Millora de les habilitats de mentoria dels docents dels centres formadors.
- Millora de les habilitats de tutoria dels professorat universitari.
- Millora dels centre formador com una organització que aprèn i contribueix a la professionalització de la docència. Considerant la formació com un element clau de millora educativa.
- Vinculació del treball conjunt entre centres educatius i universitats per a la millora de la formació del futur docent.
- Creació de nou coneixement a partir de la participació conjunta de centres educatius i universitats en projectes de recerca.

Organizado por:

Bibliografía:

Assunção Flores, A. (2018). *Linking teaching and research in initial teacher education: knowledge mobilisation and research-informed practice*. Journal of Education for Teaching, DOI: 10.1080/02607476.2018.1516351 [Linking teaching and research in initial teacher education: knowledge mobilisation and research-informed practice](https://doi.org/10.1080/02607476.2018.1516351)

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2017a). *Sistemes educatius que aprenen: un horitzó estratègic per a Catalunya*. Documents 37. Departament d'Ensenyament.

<https://repositori.educacio.gencat.cat/handle/20.500.12694/658>

Departament d'Ensenyament (2017a). Marc de la innovació pedagògica a Catalunya. http://xtec.gencat.cat/web/.content/innovacio/marc_normatiu/documents/marc_dinnovacio_pedagogica.pdf

Departament d'Ensenyament (2017b). Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7477/1639866.pdf>

Departament d'Educació (2020a). *Avaluar és aprendre*. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències

<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/avaluar-aprendre.pdf>

Departament d'Educació (2020b). *Orientacions per al curs 2020-21*. Col. Pràctiques educatives en centres formadors 2.

Dumont, H., D. Istance i F. Benavides (eds.) (2010), *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice*, Educational Research and Innovation, Publishing OECD, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264086487-ca>.

Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya (2011). *Compromís ètic del professorat*. Barcelona

http://www.mrp.cat/admin/magatzem/inicides/Compromisetiprofessorat_maig2011.pdf

Generalitat de Catalunya (2019). *Pràctiques universitàries en centres educatius formadors*. Barcelona.

https://documents.espai.educacio.gencat.cat/PC/GestioAcademica/Practiques_universitaries.pdf

Mateo, J. (2017). *Innovació i avaluació en el context d'un canvi de paradigma de l'educació*. Revista Catalana de Pedagogia Volum 12, 2017, (39-59)

<http://www.raco.cat/index.php/RevistaPedagogia/article/download/330426/421246>

Organizado por:

OECD (2017), *The OECD Handbook for Innovative Learning Environments*, Educational Research and Innovation, OECD Publishing, París, <https://doi.org/10.1787/9789264277274-en>.

Poehner, M. E. (2008). *Dynamic assessment: A Vygotskian approach to understanding and promoting L2 development*. Berlin: Springer.

Senger, P. (2005): *La quinta disciplina: El arte y la práctica de la organización abierta al aprendizaje*. Editorial Granica.

Storch, N. (2017). Sociocultural Theory in the L2 Classroom. En S. Loewen y M. Sato (Eds.), *The Routledge Handbook of Instructed Second Language Acquisition* (pp. 69-83). New York: Routledge.

Organizado por:

